

הלכות תפילין סימן מא מב

ביאורים ומוספים

[משרב ס"ק ו]

דהב"ח מקל בצנצן זה במצנפת וכובע⁶.

6 ובטעם הדבר כתב שם, שכיון שהמצנפת והכובע הינם דרך מלבוש, לא הצריכו שיסיר אדם מלבושו מעליו מחשש שמא יהיו התפילין רוצות. ועוד, שכיון שהכובע והמצנפת מונחים על ראש האדם לפי מדותיו, אין התפילין רוצות בכך, ואדרבה יושבות הן היטב על ראש האדם מחמת כובד הכובע.

סימן מב

אם מתר לשנות תפילין של יד לשל ראש

[משרב ס"ק א]

אפלו אין לו של יד ויש לו שנים של ראש¹.

1 ולשנוה בתים או רצועות וכן כיסי התפילין מתפילין של רשי לשל רי"ת או להיפך, כתב לעיל (סי' לד ס"ק ב) שאסור, אלא אם כן לא הניחן אדם מעולם לשם מצות תפילין שאז מותר להחליפן. וראה מה שכתב בביה"ד שם (סי' ד"ה הוא חל).

[משרב ס"ק ב]

הקשטו דהרא ט"רין דרמק הקנחוד לשל ראש².

2 ולגבי נתיק של תפילין, כתב לקמן (סי' קנד ס"ק ז) שאין לחלל בין של ראש לשל יד ואף השל יד נחשב לתשמיש קדושה. ובשעה"צ שם (ס"ק ז) הביא שהפמ"ג מסתפק שמא הבית של יד נחשב רק לתשמיש קדושה [כיון שאין עליו שרין] וממילא הנריק של יד אינו אלא תשמיש דתשמיש, והקשה עליו. וראה ביה"ד להלן (סי' ד"ה תפילין חד ומנא) מה שהקשה על הפמ"ג.

[ביה"ד ד"ה אסור]

דסא דאין מורידין מקאונקסא הוא³.

3 ולהשאיל תפילין של גדול לקטן, מבראר לעיל (סי' לו ס"ג ד"ה לקנות) שאין בכך איסור של הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה. וראה מה שכתבנו שם.

[ביה"ד ד"ה מהם]

ושאר הקצוה יתקנה בגידין⁴.

4 ועל אופן זה שהתפירה נמצאת חוץ להיקף הראש, כתב במשניב לעיל (סי' לג ס"ק כט) שהכרעת האי"ר הישושת יעקב הדרך החיים שאם תופר בגידין דוקא ולא בחוטין, וכן מקפיד לתפור מצד פנים שלא יהיו ניכרות התפירות לחוץ, שיכול לברך עליהן, וכתב שבשעת הדחק יש לסמוך עליהן.

סימן מא

דין הנושא משאוי איך ינהג בתפילין

[משרב ס"ק א]

זה מורי בכל היום. לא בשעת קריאת שמע ותפלה¹.

1 ולענין כתף שמלאכתו לישא משאות, כתב לקמן (סי' סג ס"ק ב) שאף על פי שאסור לו להתפלל אם נרשא משאוי של ארבעה קבין, מ"מ לענין קריאת שמע אין הוא צריך להסירו מעליו, ומותר לו לקרוא קריאת שמע באופן זה.

[משרב ס"ק א]

וצין לקמן סימן צו סעיף ה'².

2 לענין הנושא משאוי על כתפיו ורוצה להתפלל, שפסק השו"ע שם שאם המשאוי הוא פחות מארבעה קבין ישלנו לאחוריו ותפלל, ואם הוא ארבעה קבין או יותר יניחו על הקרקע ותפלל, משום שמשאוי של ארבעה קבין מבטל את הכוונה.

[משרב ס"ק ב]

ואם הוא נישא משאוי על ידו במקום תפילין, דמסתמא מכסין הן וליכא גנאי, אין צריך לחליצן³.

3 וכמו שכתב לעיל (סי' כו ס"ק מז), שלכתחילה טוב יותר לכסותן. ואם אין התפילין של יד מכוסות, כתב הבית ברוך (כלל יד ס"ק ר) שמשמע כאן שדין בתפילין של ראש רצוף לחולצן. ואם התפילין של ראש מכוסות, צידד האפיקי מגינים (חידושים ס"ק א) שיש להקל לשאת על ראשו משא שהוא פחות מארבעה קבין בלא לחלוץ את התפילין.

[משרב ס"ק ג]

איכא בזה בתפילין שפליין⁴.

4 ולקחת עביט של מי רגלים בידו לצורך בדיקת חולה, כתב לקמן (סי' מג ס"ק ב) שמותר לכל אדם אף שהוא לבוש בתפילין, ומ"מ בכתב השו"ע שם (סי' ט) שבעל נפש יחמיר.

[משרב ס"ק ה]

הם כ"ה ליטאות ששוקלין ב' הקסף בפגא⁵.

5 ושיעור זה לפי דעת החזו"א הוא 9.6 ליטר [במידה ולא במשקל], ולפי הגר"ח נאה הוא 5.5 ליטר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

יום ג' ט' תשרי תשע"ז

ע באר הגולה

הלכות תפלין איך ינהג בתפלין, ובו סעיף אהד:

מא דין הנושא משאוי איך ינהג בתפלין, ובו סעיף אהד:

א (א) הנושא משאוי (ב) על ראשו (ג) *חולץ תפלין של ראש עד שניסיר המשאוי. *ואפלו מטפחתו אסור להניח על הראש שיש בו תפלין. *אבל דבר שדרכו לתן בראשו כגון כובע או מצנפת (ד) *מתר: ההגה *ואפלו הכי, אם הוא משאוי כבוד (ה) ארבעה קבין ותתפלין (ו) נדחקה, צריך להסינון (ז):

מב אם מתר לשנות תפלין של יד לשל ראש, ובו ג' סעיפים:

א *אסור לשנות תפלין של ראש לעשותן של (א) יד, *ואפלו לקח (ב) רצועה (ג) [ג] (ד) *מהם

שערי השוכה

[ג] מהם. עבה"ט. וצ"ע מה דנקט הגמ"א להפך ראש אחר למעלה המשמע שמהפך הרצועה הארבע ממש, שבני אפלו בלא הפיך רק שבאותה הקצה של הרצועה הארבע במקום שנפסקה שם הוא רוצה לעשות הקשר, ופי אסור בין שלוקח הקשרה שניה בה הקשר וקושרה למטה, הו"ל הורדה מתפשט. ועל כ"פ משה שמכין ואם אין הרצועה כ"י משמע דאם אין קשר הרצועה למטה אין קפידא בהפך לבי. וענן בא"ר בשם רמב"ם הגאון מנר"ש שמתיר להפך, וראיה מהא דוחקת מאבני וכ"י ענין שם שעשו כלם אכן אחת, וקשה דהנין יש קנאה באינה צד פנח על האבן, ועל כרחיך דליקא קפידא בהכי, וצ"ש שכתב דמסיקן ז"ר לא משמע הכי ור"ל שיש ס"ק יד כתב בשם ל"ח ושל"ח בטעם הקשרה שלא להפך כ"י רשם כתב של"ח אין לתקל ברצועה להפך, אך מסיק שם להקל גם בשלית אם נקרה למעלה וכיצא כזה ע"ש. וגם בחלק"ט ח"ב סימן נא שכתב בה"ט בשמו שמתיר, ענין שם, אינו מתיר רק מדינא, וכתב שם שהתקפידים לעשות סימן פשלות אפ"ר דלאו יש קפידא גם כזה ע"ש. והראיה שכתב הא"ר בשם רמב"ם אינו רצונו דמצינה נסים הכי, שמה לא היה בדרך דבקות זה כזה כי אם נעשה גוש אחד פולו מכלם, אף בלא"ה אין ראהו מהרבי אגודה ואסמכתא בעלמא אמרו. וקורב לומר דמש"ה הגמ"א להפך ראשו כ"י אין כנתנו הפך ממש להפך התחלתו שתלוי בפני הארץ וחתמו עליון בחוף המעברתא לעשות בו הקשר, אלא כנתנו מה שכתב ראש האחר הנין הראש של הרצועה התחתית שבפיקום שפסק שהנין מתחלה מרקח המעברתא.

באור הלכה

* חולץ תפלין של ראש. ענין במשנה ברורה מה שכתבנו בשם הפרי"מקדמים, ונראה שטעמו משום התרוץ של הביחור"סו שכתב לדעת הטור ודעמה ענין שם פחד תדעא, אבל לדעת הרמב"ם ח"א הביא קלל הא דר' קבין אין שום הנהגה לזה, וכן ברש"י ב"מ ק"ה ע"ב ר"ה אסור לא משמע פן: * ואפלו מטפחתו. ענין ב"מ שכתב דלדעת הטור אין אסור במטפחת וכן במש"א שהיא פחותה מר' קבין, כי אם בשרוצן ודוחק התפלין על-ידי זה, אבל אבו אין לנו אלא דברי השלחן ערוך דבכל פני אסור, דהנין גבאי לתפלין על-ידי זה ומה שהיה יורא: * ואפלו הכי אם הוא אסור. כתב המגן אברהם בשם הר"ם משה קל מקום וכ"י, ענין בספר נהר"ש ודבספר מאמר דרבי שקתבו שלא כגון הנהר"ם משה לזה, ולדיקא פלא הכי כתב המגן אברהם שצ"ח ענין כזה: * אסור וכ"י. ענין בפר"מקדמים שמתפסק אם דינא דאין מורידין הוא מתשובת משכנתא דצ"ק בסימן נה שכתבא במ"פ רצ"ה מירושלמי דהא דאין מורידין מדאורייתא הוא: * אפלו לקח רצועה וכ"י. וכל-ענין לקח מהשל-ראש אינה פלישה לתן בשל"ח דאסור. ואם נמצא אינה פסול בקלישה אחת, אם מטר לקח מהפשישה שלפניה לתנם בשל"ח, הלוי כזה: אם הפסול הוא תחתית שלא היה כתוב מתחלה איה אית פסול או שאר פסול אחר שהוא פסול מעקרא, אס"בן הפשישה האחרות והרצועות ענין הם בכלל חדשים; ואם הפסול נעשה תחתית לשון או שאר קלקול שמתנה אחרת, דבר הלח עליהם קרשה החמורה ואסור לשנותם: * מהם. ענין במשנה ברורה כמה שכתבנו שכן במקום בטול מצוה, דמתר להפך בשל"ח למטה התחיתה העליונה שנפסקה, וכתב דמש לסמוך כזה על האליה דבה שהתיר, ענין שם: אף דלקאונה אין ראית האליה נכה ורצ"ה לזה רק דמתר להפך רצועה אחת מסופה לתחלתה, וכמו שהתיר המגן אברהם בעצמו; ואף לזה אין כל-כך ראיה, וכמו שכתב ששערי השוכה, אף-על-פי-כ"י אין למחית במקום בטול מצוה להקלל ולפי האמת טוב יותר שלא לעשות כריכות כל-כך ולא יתבשר המצוה, ויכמו שכתב המגן אברהם, אף נפקא-מנה מדבריו לענין אם נפסק הרצועה של יא"ש בחוף השעור שמקוה הראש, שיהא מתר למשך למטה אה מקום שנפסק שיהיה עמה תחת הקשר, במקום שהוא עני או שאין לו רצועה אחרת. אף לעניות דעתך, תפלו יותר שחתך מן רצועה אחת במקום שנפסקת חתיכה קטנה דהנין מה שהיה מקוה ממנה את הראש ומקום הקשר ויגנו, וישאר הרצועה ותבנה כבידיו) אחרת ונעשה הקשר במקום נשלם, אף יצמצם שלא יצא חרץ לקשר כמה שהיה פתחלה בחוף הקשר, ויהיה יוצא כזה אף לדעת המגן אברהם:

באר היטב

(ה) ד' קבין. והוא כ"ה זקוקים כסף ששקל פראג, ל"ה מ"א: (ה) יד. אפלו אין לו תפלה של יד, כ"מ בגמרא, מ"א: (ז) מהם. אם נפסקה רצועה של יד כמותה לקשר אסור להפך ראש האחר למעלה ולעשות בו קשר ש"י. והנהתיכה שניה בו הקשר וקשר למטה, דמורידו מקדשתו כיון שהיה בו הקשר והי"ד ונתה יעשה בו כריכות האצבעות. ואם אין הרצועה ארבע כ"כ אין לא יעשה כ"כ כריכות שבהם הנין, מ"א, והחלק"ט ח"ב ס"ר בא שס"ק להפך ע"ש:

משנה ברורה

א (א) הנושא משאוי. זה מר"י קבל היום, לא בשעת קריאת שמע ותפילה. וענין לקמן סימן צו סעיף ה: (ב) על ראשו. ואם הוא נושא משאוי על ידו במקום תפלין, דמסתמא מכסין הן וליבא גבאי, אין צריך לחלץ כי אם בש"ש בהמש"א ארבעה קבין, דאז מסתמא התפלין רוצצות על-ידי זה [פמ"ג ע"ש עזר]: (ג) חולץ תפלין של ראש. ואם יכול לסלק המשאוי לצדדין שלא במקום התפלין, משמע מפר"מגדלים דמתר: מפל מקום אם יש בהם טשא ארבעה קבין נראה שיש להחמיר אף בכהאי אגו, ענין בביחור"סו. ויהוציא וקל על ראשו, אפלו מעט, ואפלו לצדדין, אסור, דבכל גבאי הני כזה בדין לתפלין שעל ראשו, אם לא לשמטקל אז התפלין של ראש מעליו שרי אף דנושא השל-יד. ואם ירצה להוציא וקל על הנין, אפשר דאפלו אם התפלין הם מכסים בבגדיו איבא כזה בדין להתפלין שעליו) [פמ"ג]: (ד) מתר. אף דהוא מנה על התפלין אין כזה בדין לתפלין, כיון שהוא דרך מלבוש. אף אם הכובע גדולה, וזה שכתב הכובע לא יסיר את התפלין טמקום הראוי להן ומחיי-אדם]: (ה) ארבעה קבין. הם כ"ה ליתראות ששוקלין בו הנפך בפראג) [ל"ח]: (ו) נדחקה. אין פרושו שהתפלין זיין ממקומן לגמרי ואין מונחין פדיון, דכזה פשיטא שאסור ואפלו אם משאן קל, אלא רוצה לומר שמונחין במקומן בדיחק מתמת המשוי שמנח עליהם ומקצר את מקומם. והב"ח מקל בענין זה במצנפת וכובע) [פמ"ג]: **א** (א) יד. אפלו (א) אין לו של-יד ויש לו שנים של-ראש: (ב) רצועה. ופשוט דהוא הדין נדחק במיחד לשל-ראש, דגם הוא בכלל תשישי קרשה כמו רצועה [בדאיתא מגלה בו ע"ב], וכן מוכח בבאור הגמ"א וכן כתב המגן אברהם לעיל בסוף סימן כח: (ג) מהם. כתב המגן אברהם, דאם נפסקה רצועה של יד סמוך לקשר, אסור להפך ראש האחר למעלה [במקום שהוא תזקן ולעשות בו הקשר של יד, והתיכה שהיה בו הקשר הקשר עמה לזו למטה, דמורידו מקדשתו, כיון שהיה בו הקשר והי"ד ונתה יעשה בו כריכות האצבעות, אלא אותה התיכה צריכה גינה. ואם אין הרצועה ארבעה כל-כך, אין לא יעשה כריכות כל-כך אף אם נפסקה הרצועה של ראש מבחורץ להקשר ורוצה למעלה ולהורידה להפך מה שכתב הקשר שהיה חרץ לקשר, משמע הנין.

שער הציון

(ה) מגן אברהם: (ג) דר"החיים:

 Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

 Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הלכות תפילין סימן מב

ביאורים ומוספים

(9) משמע לכאורה, שדוקא את הפרשיות אין לשנות משל ראש לשל יד לכתחילה, אבל את הבתים או את הרצועות, מותר לשנות בתפילין חדשות משל ראש לשל יד אפילו לכתחילה.

[ביה"ל ד"ה מתח]

מצאתי פנודע ביהודה מהדורא מננא, חלק יונה דעה סימן קעד, שישא ונמן בנה והעלה דהמורה להקל לקתב אמר"קן עליה תפילין לא נשמבש⁽¹⁰⁾, אבל במזונה אין להקל⁽¹¹⁾.

(10) ובטעם הדבר כתב הנודע ביהודה, שאין הכרח לחלק בין קדושת ספר תורה לקדושת תפילין, וחולק על הבי"י (סי' לב) שהביאו המשנ"ב לעיל (שם סי' כו) שעורות שעירבם לשם ספר תורה מועילות לתפילין שקדושתן קלה יותר.

(11) מבואר בדבריו שקלף של ספר תורה שנמצא בו פסול אין להזיירו מקדושתו. ומה שכתב הביה"ל לעיל (ד"ה אפלו) שפרשיות או רצועות חדשות מותר לשנותן לקדושה קלה, כתב השונה הלכות (סכ"ח) שיש לחלק בין תפילין לספר תורה.

[ביה"ל ד"ה משל ראש]

דמקום הקשר ומה"ד הוא קדושה עצמה, היכן כפרשיות אם כבר נשממש בהן⁽¹²⁾.

(12) ולגבי קדושת כיס שהניח בו תיק עם תפילין, כתב לעיל (סי' לד סי' ד"ה שתי) שאם המעברתא והתייתורא בתוך התיק, אין הרצועות מחשיבות את הכיס לתשמיש קדושה.

[משנ"ב סי' ז]

מה שאין פן בשלי"ד דאין בו רק הקשר של יוד⁽⁶⁾.

(5) ומטעם זה כתב לעיל (סי' כח סי' ז) בשם המג"א, שיותר טוב לא להניח את התפילין של יד על של ראש, אלא יניחן זו בצד זו.

[משנ"ב סי' ה]

הינו שיעשה לה ארבעה בתים⁽⁶⁾.

(6) לפי שאם לא יעשה לה ארבעה בתים, הרי התפילין פסולות אפילו בדיעבד, כמבואר לעיל (סי' לב סי' קעב).

[משנ"ב שם]

ויקניס קל פקשה בפית שלה⁽⁷⁾.

(7) אבל אם הניח את כל הפרשיות בבית אחד, כתב הפמ"ג (א"א סי' ב) שהתפילין פסולות אפילו בדיעבד.

[ביה"ל ד"ה אבל משל יד]

ובסימן לב בסעיף מה בסעיף קטן סב⁽⁸⁾.

(8) שצידד בדעת רש"י במנחות (לד, ב ד"ה וצריך שיהא) שזקיפת הפרשיות היא לעיכובא, ושלא כמו שכתב הבי"י (סי' לב) בשם ר"י בן חביב, שזקיפת הפרשיות אינה אלא לכתחילה.

[ביה"ל ד"ה ואם הין]

הלא לקתלה צריך לקתב ד' פרשיות של יד בקלף אסד⁽⁹⁾.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com